

Južna Koreja

Osnovni podatki:

URADNO IME: Daehan Minguk (Republika Koreja)

DRŽAVNA UREDITEV: predsedniška republika

POVRŠINA: 99.600 km

ŠT. PREBIVALCEV: 48.199.000

GOSTOTA: 483,9 preb./km

GLAVNO MESTO: Seul (Seoul)

URADNI JEZIK: korejski

DENARNA ENOTA: južnokorejski von (KRW)

BDP (2004): 679.674 mil. USD, 14.101 USD/preb.

POVPREČNA LETNA RAST BDP: 4,7%

Naravne razmere

LEGA IN POVRŠJE:

J Koreja obsega južni del korejskega polotoka v vzhodni Aziji.

Korejski polotok je geološko obsežna gruda iz kristalastih skrilavcev, granitov in gnajsov, ki so jo tektonske sile poševno dvignile, tako da je površje izrazito asimetrično. Ob obali Japonskega morja je le ozka obalna ravnina, nad njo se strmo dviga hribovje Taebaek (1638 m), po katerem poteka razvodnica med Japonskim in Rumenim morjem. Tudi osrednji del polotoka je hribovit, le da so hribovja proti Z vse nižja, prav tako proti J, kjer zlagoma potonejo v plitvem morju s številnimi otoki. Na Z obali leži 50-100 km širok pas obalne ravnine in nizkega gričevja s poselitvenim in gospodarskim težiščem države. Pred močno razčlenjeno J in Z obalo je okoli 3000 otokov, k J Koreji spadata še vulkanska otoka Jeju v Korejskem prelivu (1846 km) in Ulleung v Japonskem otočju (73 km).

PODNEBJE:

Podnebje je monsunsko, z 900-1500 mm padavin; deževna doba traja od junija do septembra. Ko padejo $\frac{3}{4}$ letnih padavin. V S delih so zime še precej hladne, v J delu je podnebje že subtropsko.

VODE:

Reke na V strani so kratke in imajo velik strmec. Vse večje reke tečejo proti Z (Han-514 km) in J (Naktong- 523 km).

TLA IN RASTJE:

Najrodovitnejša tla so na naplavnih ravninah vzdolž večjih rek, v drugih delih prevladujejo peščena in rjava tla, v višjih legah podzoli.

Naravno raste je evropskemu podoben listnati gozd, le da v njem rastejo številnejše drevesne vrste (hrast, javor, breza); v višjih legah prehaja v mešane in iglaste gozdove (bor, smreka, macesen). V J delih rastejo zimzeleni subtropski gozdovi (lovor, palme). Gozdovi prekrivajo 64% površine.

Prebivalstvo in poselitev

PREBIVALSTVO:

S hitrim gospodarskim razvojem se je v 60. letih rodnost začela naglo zmanjševati, tako da danes prevladujejo evropskim podobne majhne družine(l. 2000-povprečno 3,2 člana). Ker hkrati upada delež mladega prebivalstva (1988:27,3% mlajših od 15 let) in narašča delež starejših (1988: 7,2% starejših od 60 let) bo J Koreja kmalu imel podobne demografske težave kot Japonska ali Evropa.

Rodnost (2003)	12,7 %
Smrtnost (2003)	6,0 %
Naravni prirastek (2003)	6,7 %
Smrtnost dojenčkov (2003)	7,0 %
Povprečna letna rast preb. (1994-2004)	0,7 %
Pričakovana življenjska doba (2004)	M: 72,2 let Ž: 78,0 let
Delež mladega preb. (2003)	20,2 %
Delež starega preb. (2003)	11,9 %
Delež mestnega preb.(2003)	80,3 %
Št. In delež aktivnega prebivalstva (2001)	N:22.181.000; 46,9%
Delež nepismenih (2001)	2 %

Prebivalci so Korejci, govorijo korejski jezik in pišejo v pisavi HANGEUL, ki jo je l. 1443 uvedel kralj Sejong iz dinastije Joseon. V državi živi še okoli 2 % Japoncev in okoli 50.000 Kitajcev, predvsem v Seulu. V tujini živi okoli 5,2 milijonov Južnokorejcev (največ na Japonskem, ok. 2 milijona).

VERA:

Versko opredeljenih je okoli 50 % prebivalcev, od tega je največ budistov (23%) in protestantov (20%, predvsem prezbiterijanci, metodisti, baptisti in anglikanci) ter katoličanov (7 %).

POSELITEV:

J Koreja je zelo gosto poseljena, predvsem ravnine na Z in kotline na J. Po koncu korejske vojne je s S pribežalo okoli 1.8 milijona beguncev, ki so jih večinoma naselili v Seulu in Busanu. 1960-90 sta hitro industrializacijo spremljala izjemna rast mest in z njo povezan beg s podeželja v mesta.

DRŽAVNA UREDITEV:

Po ustavi šeste republike z 29.10.1987 je J. Koreja predsedniška republika. Volilno pravico imajo vsi južnokorejski državljani, starejši od 20 let. Predsednika republike volijo na splošnih volitvah za 5 let in je lahko izvoljen samo enkrat. Ima obsežna pooblastila, saj je najvišji nosilec izvršilne oblasti, imenuje predsednika vlade in ministre ter je vrhovni poveljnik oboroženih sil. Enodomna Narodna skupščina ima 299 članov, ki jih izvolijo na splošnih volitvah za 4 leta po kombiniranem sistemu: 243 po večinskem sistemu v enomandatnih volilnih okrožjih in 56 po proporcionalnem sistemu s strankarskih list.

Gospodarstvo

J Koreja se je od začetka 60. let zelo hitro spremenila iz zaostale kmetijske države v eno najmočnejših industrijskih držav na svetu. Razlogi gospodarske uspešnosti enega od azijskih tigrov so predvsem izvozna usmerjenost, visoko kvalificirana, disciplinirana in dokaj slabo plačana delovna sila, pripravljenost sprejemati tuji kapital in tehnologijo, velike naložbe v raziskovanje in razvoj ter uspešen vodstveni kader. Glavne nosilke razvoja so mogočne korporacije, v katerih je imela pomembne lastniške deleže država, vendar je njihova popolna prevlada (30 največjih ustvari več kot 50% BDP in 70% izvoza) zadušila srednje velika in majhna zasebna podjetja. Ob poslabšanju svetovnih razmer je l. 1997 izbruhnila gospodarska kriza, ki je povzročila bankrot korejskih korporacij Sammi in Hanbo. V zadnjih letih se je gospodarska rast upočasnila (2002: 6,2 %, 2003: 3,1 %), tudi zaradi konkurence v delovno intenzivnih panogah, kjer mesto J. Koreje prevzemajo Kitajska in države JV Azije.

KMETIJSTVO:

A) POLJEDELSTVO

J. Koreja ima 1,73 milijonov ha njiv (17,4 %), 200.000 ha trajnih nasadov (2 %) ter 54.000 ha pašnikov (0,5 %). Večina obdelovalne zemlje je v ravninah na J in Z ter v rečnih dolinah. Prevladuje drobna posest (59,2 % od 11,5 milijona kmetij ima manj kot 1 ha njiv). Zlasti v odmaknjenih delih pesti kmetije pomanjkanje delovne sile, v bližini mest je velik delež mešanih kmetij. V kmetijstvu je zaposlenih 10,4 % aktivnega prebivalstva (l. 1963:63,1 %), ustvari pa 6,0 % BDP. Daleč najpomembnejši pridelek je riž, sledijo krompir, ječmen, sladki krompir, povrtnine in sadje.

B) ŽIVINOREJA je razmeroma šibka, prevladujeta perutninarstvo (105,5 milijona glav) in prašičereja (9,1 milijona glav)

C) RIBIŠTVO zaposluje okoli 340.000 ljudi in je zelo pomembno za prehrano domačega prebivalstva ter izvoz (so 12. na svetu po ulovu). Lovijo na odprtem morju, vse pomembnejše je gojenje rib, rakov in mehkužcev ob morski obali in v sladkih vodah.

Č) GOZDARSTVO: Čepprav ima J. Koreja 6,41 milijonov ha gozdov (71 % v zasebni lasti), mora uvažati okoli 90 % lesa. Vse od konca korejske vojne načrtno obnavljajo gozdov, ki so bili zelo prizadeti med japonsko zasedbo.

RUDARSTVO IN ENERGETIKA:

J. Koreja ima skromno rudno bogastvo in malo energijskih virov. Pomembnejše je le pridobivanje antracita na SV (3,3 milijona t) ter zlata in srebra v rudniku Eunsan na J (27,0 t zlata). V okviru mešanih veliko vlagajo v rudnike v tujini, predvsem v Avstraliji, Indoneziji, Kanadi in ZDA. Instalirana moč vseh elektrarn je 56,052 MW, 56 % električne energije pridobijo v TE na uvoženi premog in nafto, 40 % v 4 JE (največji sta Jeongwang in Ulchin) in le 2 % HE.

INDUSTRIJA:

Južnokorejska industrija sodi med najhitreje se razvijajoče na svetu, čeprav se je po vrhuncu v 80. letih razvoj upočasnil (1986: rast industrijske proizvodnje za 18,8%, l. 1995: 10,8%, l. 2002: 8,4 %). S petletnimi plani so sprva spodbujali razvoj delovno intenzivnih panog lahke industrije za domači trg, se je v 70. letih preusmerili v kapitalsko intenzivne panoge (strojna, elektronska, avtomobilska, petrokemična in oborožitvena), od začetka 80. let je vse večji poudarek na industriji visokih tehnologij. Največ industrije je na območjih Seul-Incheon na Z in Busan-Ulsan na J.

Črna metalurgija je pomembna osnova domače avtomobilske, strojne in ladjedelniške industrije, tako da J. Koreja sodi med največje proizvajalce surovega železa (27,31 milijonov t -8. na svetu) in jekla (46,31 mil. T – 5. na svetu).

J. Koreja se je v 60. letih načrtno usmerila v proizvodnjo industrijskih strojev, transportne opreme, preciznih in gospodinjskih strojev. Najpomembnejša sta avtomobilska industrija in ladjedelništvo.

Elektrotehnična in elektronska industrija sta začeli nastajati v 60. letih, temeljita predvsem na domači proizvodnji elementov, saj izdelajo kar petino svetovne proizvodnje polprevodnikov, mikroprocesorjev in pomnilniških čipov.

J. Koreja je tudi ena največjih proizvajalk tekstila na svetu, a se je v zadnjem desetletju precejšnji del proizvodnje preselil v države s cenejšo delovno silo, predvsem na kitajsko. Od drugih industrijskih panog so pomembne še gumarska, tobačna, kemična, papirna, cementna in živilska industrija.

TURIZEM:

Glavne turistične privlačnosti so narodni parki in številni kulturni spomeniki, katere je l. 2003 obiskalo 4, 84 milijona turistov, predvsem iz Japonske.

PROMET:

A) CESTNI: cest je 73.660 km od tega 77% asfaltiranih, 1602 km avtocest, ki povezujejo večja mesta.

B) ŽELEZNIŠKI: imajo 6819 km prog z razmikom med tiri 1435 mm. Aprila 2004 so odprli hitri železniški progi Seul- Busan z odcepom Daejon- Mokpo, po katerih vozijo vlaki s hitrostjo do 300 km/h. Z železnicami opravlja podjetje Korea Railroad.

C) LADIJSKI: Trgovsko ladjevje ima 535 ladij s skupno nosilnostjo 9,7 milijonov ton, Koreja ima 28 mednarodnih pristanišč; največji so Incheon, Gunsan in Mokpo ob Rumenem morju, Gwangjang, Busan in Masan ob Korejskem prelivu ter Ulsan in Pohang ob Japonskem morju.

Č) LETALSKI: letališč z rednim potniškim prometom je 14, modernizirana mednarodna letališča v Seulu, Busanu in na otoku Jeju. Letalska prevoznika sta Korean Air in Asian Airlines.